

โทษ

อาจารย์เจริญชัย อัครพิริยอนันต์

ประเภทของโทษและวิธีการลงโทษ

- ▶ โทษอาญามีเฉพาะที่กำหนดในมาตรา ๑๘ เท่านั้น วิธีการอย่างอื่นไม่ใช่โทษทางอาญา เช่น การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งจำเลยที่เป็นเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรมยังสถานพินิจ
- ▶ โทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๘ มีดังนี้
- ▶ (๑) โทษประหารชีวิต
  - ▶ โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี
  - ▶ ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี
  - ▶ ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย (มาตรา ๑๙)

▶ **ฎ. ๕๘๒๖/๒๕๕๘** ป.อ. มาตรา ๑๘ วรรคสาม บัญญัติว่าในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษห้าสิบปี การที่ศาลอุทธรณ์ ภาค ๗

จำเลยมีความผิดตาม ป.อ.มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๐ และ ๘๓ ขณะกระทำความผิดจำเลยมีอายุ ๑๕ ปีเศษ ลดมาตราส่วนโทษให้ กึ่งหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๗๕ ประกอบมาตรา ๑๘ วรรคสอง และวรรคสาม แล้วคงจำคุก ๒๕ ปี จำเลย ให้การรับสารภาพลดโทษให้กึ่งหนึ่งตาม ป.อ.มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๑๒ ปี ๖ เดือนนั้น ไม่ถูกต้อง เพราะจะทำให้เด็กได้รับโทษเท่ากับผู้ใหญ่ ต้องเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นห้าสิบปีเสียก่อน แล้วจึงนำมาตรา ๘๐ ที่ให้ระวางโทษสองในสามของโทษห้าสิบปีมาปรับ ดังนั้น เมื่อลดมาตราส่วนโทษกึ่งหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๗๕ ประกอบมาตรา ๑๘ วรรคสามแล้ว โทษจำคุกที่กำหนดแก่จำเลยคือ ๑๖ ปี ๘ เดือน จำเลยให้การรับสารภาพลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามมาตรา ๗๘ แล้วคงจำคุก ๘ ปี ๔ เดือน

▶ (๒) โทษจำคุก (มาตรา ๒๑)

- ▶ ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเข้าด้วย และให้

นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

- ▶ ถ้าระยะเวลาที่คำนวณนั้นกำหนดเป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน ถ้ากำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินราชการ
- ▶ เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาถูกจำคุกครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด

- ▶ **ฎ. ๕๓๔๗/๒๕๕๐** ป.อ. มาตรา 21 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าระยะเวลาที่คำนวณนั้น กำหนดเป็นเดือนให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน ถ้ากำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการ” ดังนั้น การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยกระทงละ 6 เดือน รวม 18 กระทง เป็นโทษจำคุก 9 ปี นั้น ไม่ถูกต้อง เพราะการวางโทษเป็นปีทำให้จำเลยต้องรับโทษมากกว่าการวางโทษจำคุกเป็นเดือนตามบทบัญญัติดังกล่าว
- ▶ **ฎ. ๔๐๖๐/๒๕๖๔** จำเลยที่ ๑ กระทำผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลชั้นต้นรวมโทษทุกกระทงแล้วจึงลดโทษให้จำเลยที่ ๑ แทนที่จะลดโทษแต่ละกระทงก่อนแล้วจึงรวมโทษย่อมเป็นผลร้ายแก่จำเลยที่ ๑ มากกว่าการลดโทษแต่ละกระทงแล้วจึงรวมเข้าด้วยกัน เนื่องจากหากกำหนดโทษจำคุกเป็นเดือนให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน แต่ถ้ากำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการตาม ป.อ.มาตรา ๒๑ วรรคสอง ดังนั้นหากกำหนดโทษจำคุกเป็นเดือน เมื่อรวมรวมโทษจำคุกได้ ๑๒ เดือน จำเลยที่ ๑ ย่อมรับโทษจำคุก ๓๖๐ วัน แต่ถ้ารวมเป็น ๑ ปีแล้ว จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ จะได้รับโทษจำคุก ๓๖๖ วัน

▶ การนับโทษจำคุก (มาตรา ๒๒)

- ▶ โทษจำคุกให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น
- ▶ ในกรณีที่คำพิพากษากล่าวไว้เป็นอย่างอื่น โทษจำคุกตามคำพิพากษาเมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่องนั้นเข้าด้วยแล้วต้องไม่เกินอัตราโทษชั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ได้กระทำลงนั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติในมาตรา ๙๑

▶ “เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น” หมายถึง ผู้ต้องโทษจำคุกอาจจะไม่ได้รับโทษจำคุกในวันที่มีคำพิพากษาก็ได้ แต่อาจรับโทษต่อจากโทษจำคุกในคดีก่อน

▶ หากในคดีแรกไม่มีโทษจำคุก ศาลในคดีหลังก็ไม่อาจนับโทษต่อได้ เช่น ในคดีแรกจำเลยต้องชั่งตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์พอแก่โทษแล้ว ศาลชั้นต้นจึงปล่อยตัวไป ดังนี้ แม้ในคดีแรกยังอยู่ในระหว่างการฎีกา ศาลในคดีหลังก็จะขอให้นับโทษต่อไม่ได้ เพราะไม่มีโทษจำคุกในคดีแรกที่จะให้นับโทษต่อ (ฎ. ๓๓๓๒/๒๕๓๑)

▶ หากในคดีแรกศาลพิพากษาลงโทษกักขังแทนโทษจำคุกตามมาตรา ๒๓ ดังนี้คดีหลังสามารถนับโทษต่อได้

▶ ฎ.๖๘๒๒/๒๕๔๐ เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย แต่โทษจำคุกจำเลยไม่เกินสามเดือน จึงให้ลงโทษกักขังแทน ตาม ป.อ.มาตรา ๒๓ และกำหนดวันเวลากักขังคงเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ดังนั้นเมื่อโทษกักขังเป็นเพียงโทษที่ลงแทนโทษจำคุก ศาลจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๒ ให้นับโทษกักขังติดต่อกันได้

- ▶ โทษจำคุกเพราะละเมิดอำนาจศาล หากมีการละเมิดอำนาจศาลหลายครั้ง ก็นับโทษคดีหลังต่อจากโทษจำคุกคดีแรกได้
- ▶ ฎ.๗๔๑๓/๒๕๔๔ ผู้ถูกกล่าวหาถูกลงโทษผิดมรรยาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ ฯ มาตรา ๕๒(๒) ที่ห้ามทำการเป็นทนายความภายในกำหนดเวลา ฉะนั้น การที่ผู้ถูกกล่าวหาทำคำให้การให้จำเลย ๑ ครั้งและว่าความในฐานะทนายความจำเลยอีก ๓ ครั้งในการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นสำหรับคดีนี้ จึงเป็นการกระทำที่ปราศจากอำนาจพึงกระทำได้เพราะผู้ถูกกล่าวหายังไม่พ้นกำหนดห้ามทำการเป็นทนายความดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นการประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลเสร็จเด็ดขาดในแต่ละครั้งที่ผู้ถูกกล่าวหากระทำ กรณีเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหลายกรรมต่างกัน มิใช่เป็นการกระทำต่อเนื่องกันซึ่งต้องลงโทษผู้ถูกกล่าวหาทุกกรรมเป็นระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑และเมื่อความปรากฏต่อศาลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเช่นเดียวกันนี้อีกหลายคดี ศาลจึงมีอำนาจให้นับโทษของผู้ถูกกล่าวหาต่อจากคดีอื่นได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง

- ▶ ศาลนับโทษจำคุกจำเลยคดีนี้ต่อจากโทษจำคุกของจำเลยในคดีอื่นของศาลชั้นต้นได้ แม้ว่าคดีอื่นจะยังไม่ถึงที่สุด
- ▶ ฎ. ๑๐๘๙/๒๕๕๐ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติได้ว่าจำเลยเป็นบุคคลเดียวกับจำเลยในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๙๖๔/๒๕๔๖ ของศาลชั้นต้น ซึ่งศาลพิพากษาให้จำคุก ๔ ปี ๖ เดือน จำเลยยังต้องถูกบังคับตามคำพิพากษาอยู่ แม้คดีดังกล่าวจะยังไม่ถึงที่สุดและอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ ก็ไม่ใช่เหตุที่จะนำมานับโทษจำคุกต่อไม่ได้
- ▶ ฎ. ๕๓๘๗/๒๕๔๗ การนับโทษต่อจากสำนวนคดีเรื่องใดจะต้องปรากฏว่าคดีเรื่องนั้นศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยไว้ก่อนแล้ว เมื่อศาลพิพากษาคดีเรื่องหลังจึงจะนับโทษต่อจากกำหนดโทษในสำนวนคดีเรื่องก่อนได้ เมื่อปรากฏจากคำฟ้องฎีกาของจำเลยที่ ๒ แจ่มชัดแล้วว่าคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษจำเลยต่อ่นั้น ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำเลยแม้ว่าคดีดังกล่าวที่โจทก์ขอให้นับโทษจำเลยต่อจะยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ยังไม่ถึงที่สุดดังที่จำเลยที่ 2 กล่าวอ้างก็ตาม แต่เมื่อศาลอุทธรณ์ยังไม่ได้พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์จำเลยจึงยังคงต้องถูกบังคับตามคำพิพากษาในคดีดังกล่าวอยู่ การที่คดียังไม่ถึงที่สุดจึงไม่ใช่เหตุที่จะนำมานับโทษจำเลยต่อไม่ได้

- ▶ **ฎ.๑๙๙๖/๒๕๖๔** ป.อ.มาตรา ๒๒ วรรคแรก เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษจำคุกจำเลยว่าให้เริ่มนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา โดยมีข้อยกเว้นในกรณีที่ศาลจะมีคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น ซึ่งวันมีคำพิพากษิตามบทบัญญัติดังกล่าวหมายถึงวันที่ศาลอ่านคำพิพากษาโดยเปิดเผยตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๘๒ และ ๑๘๘ โดยคำพิพากษาไม่จำเป็นต้องถึงที่สุด เพราะเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วจำเลยย่อมต้องถูกบังคับโทษตามคำพิพากษานั้น แม้ต่อมาภายหลังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะพิพากษาแก้โทษจำคุกก็ไม่มีผลต่อวันเริ่มนับโทษจำคุกแต่อย่างใด การที่คดียังไม่ถึงที่สุดจึงไม่ใช่เหตุที่จะนำมานับโทษต่อไม่ได้

▶ (๓) โทษกักขัง

- ▶ มาตรา ๒๔- ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขัง ซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานีตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

- ▶ ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้ นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับ ประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้
- ▶ ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่กักขังตามวรรคหนึ่งหรือวรรค สอง อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้นั้น หรือทำให้ผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้ต้องโทษกักขังในการดำรงชีพ ได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร หรือมีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่าไม่สมควร กักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อื่นซึ่ง มิใช่ที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้ กรณีเช่นนี้ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติ และ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ ควบคุมดูแลและให้ถือว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนี้

▶ การเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก (มาตรา ๒๗)

▶ ถ้าในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังตามมาตรา ๒๓ (คือผู้ที่กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและศาลในคดีนั้นเห็นว่าโทษที่จะลงไม่เกินสามเดือน โดยไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือเคยได้รับโทษจำคุกแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลในคดีหลังจึงได้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังไม่เกินสามเดือน) ได้รับโทษกักขังอยู่ ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังว่า

▶ (๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง

▶ (๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ

▶ (๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

▶ ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องได้รับต่อไป

▶ ศาลจะเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกตามมาตรา ๒๗ วรรคสองได้ ก็เฉพาะกรณีที่ผู้ต้องโทษกักขังได้รับโทษกักขังแทนโทษจำคุกตามมาตรา ๒๓ เท่านั้น ดังนั้น หาก

▶ ๑) มีการกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา ๒๙

๒) มีการกักขังเพราะไม่ยอมส่งทรัพย์สิน หรือไม่ยอมชำระราคาทรัพย์สินที่รับตามมาตรา ๓๗ หรือ

▶ ๓) มีการกักขังเพราะไม่ยอมทำทัณฑ์บน หรือยอมทำทัณฑ์บน แต่หาประกันไม่ได้ตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง

▶ **ไม่อาจนำมาตรา ๒๗ ในการเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกได้**

▶ (แต่มี ฎ. ๔๐๓/๒๕๑๗ วินิจฉัยว่าผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา ๒๙ ในระหว่างที่รับโทษกักขังอยู่ได้ทำผิดข้อกำหนดตามมาตรา ๒๗ ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกได้ ซึ่งฎีกาฉบับนี้ไม่น่าจะตรงกับหลักกฎหมายในมาตรา ๒๗)

▶ ๔. โทษปรับ

▶ **มาตรา ๒๘** — ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล

▶ **บทบังคับเพื่อให้ได้ค่าปรับ**

▶ **มาตรา ๒๙** — ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

▶ ความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

▶ **ฎ.๑๓๗๕/๒๕๐๓** ศาลลงโทษปรับจำเลย จำเลยชำระค่าปรับบางส่วนแล้ว จำเลยขอให้ศาลสั่งคืนค่าปรับโดยจำเลยขอถูกกักขังแทนค่าปรับ ดังนี้ ศาลสั่งคืนค่าปรับให้จำเลยไม่ได้ เพราะการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับก็ดี การกักขังแทนค่าปรับก็ดี เป็นวิธีการชดใช้ค่าปรับที่ยังไม่ชำระเท่านั้น

- ▶ **ฎ.๑๕๑๕/๒๕๔๗** ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุกจำเลย ๖ เดือน และปรับ ๒,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๒ ปี ให้คุมความประพฤติจำเลยโดยให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก ๓ เดือนต่อครั้ง มีกำหนด ๑ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ , ๓๐ ศาลอุทธรณ์ภาค ๙ พิพากษาแก้เป็นว่าให้จำคุกจำเลย ๑ เดือน ไม่ปรับ ไม่รอการลงโทษ และไม่คุมความประพฤติ นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แม้จำเลยได้ชำระค่าปรับและรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติอันเป็นการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นครบถ้วนแล้ว เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๙ พิพากษาแก้เป็นไม่ปรับ จำเลยยอมขอรับเงินค่าปรับที่ชำระไปแล้วคืนได้
- ▶ **ฎ.๑๐๔๘๘/๒๕๕๘** ป.อ. มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า “โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด” เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โทษตามคำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองจึงเป็นอันระงับไปตามบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อผู้ร้องซึ่งเป็นทายาทของผู้ตายยื่นคำร้องขอคืนค่าปรับที่จำเลยชำระต่อศาลตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น จึงต้องคืนเงินค่าปรับให้แก่ผู้ร้อง

▶ การกักขังแทนค่าปรับ

- ▶ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้ (มาตรา ๓๐ วรรคแรก)
- ▶ ในกรณีถูกกักขังแทนค่าปรับตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไปแล้ว ต่อมาศาลฎีกามีคำพิพากษากลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ยกฟ้อง ก็ไม่ต้องจ่ายเงินค่าปรับคืนให้แก่จำเลยเพราะเหตุถูกกักขัง (ฎ.๖๗๘๘/๒๕๕๙)
- ▶ หากจะกักขังเกิน ๑ ปี ศาลจะต้องระบุให้ชัดเจนในคำพิพากษา มิฉะนั้นจะกักขังเกิน ๑ ปีไม่ได้

▶ **ฎ.๘๗๖๘/๒๕๕๗** การกักขังแทนค่าปรับตาม ป.อ. มาตรา ๓๐ วรรคแรก ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลา เกินกว่า ๑ ปีแต่ไม่เกิน ๒ ปี ก็ได้ แต่ศาลจะต้องสั่งไว้ให้ชัดเจน หากศาลไม่ได้สั่งไว้เป็นอย่างอื่นโดยชัดเจน ก็จะมี รั้งชั้นบังคับกำหนด ๑ ปี ไม่ได้ ถึงแม้ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป เมื่อศาลชั้นต้นไม่ได้สั่งให้ กักขังจำเลยทั้งสองไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น หากจะกักขังแทนค่าปรับก็กักขังได้เพียง ๑ ปี

▶ **หากจำเลยเป็นนิติบุคคล ศาลจะให้บังคับชำระค่าปรับตามมาตรา ๓๐ ไม่ได้**

▶ **ฎ.๖๗๕๔/๒๕๔๔** จำเลยทั้งสองกระทำความผิดโดยเป็นตัวการร่วมกันและจำเลยที่ ๑ เป็นนิติบุคคล จึงไม่อาจ นำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเรื่องการกักขังแทนค่าปรับมาใช้บังคับแก่จำเลย ที่ ๑ ได้ที่ศาลชั้นต้นให้บังคับชำระค่าปรับแก่จำเลยที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ ด้วยจึงไม่ ถูกต้อง

- ▶ การชำระค่าปรับต้องกระทำภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด คือ ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นพิพากษา
- ▶ **ฎ. ๔๘๙๙/๒๕๕๐** ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษปรับจำเลย จำเลยจะต้องชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นพิพากษาดำเนินการ ป.อ. มาตรา ๒๙ จำเลยจะขอชำระค่าปรับเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๔๕ วรรคหนึ่ง หาได้ไม่
- ▶ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับผู้กระทำความผิดหลายคนในความผิดอันเดียวกัน การปรับต้องเรียงตามรายตัวบุคคล (มาตรา ๓๑) เช่น ศาลพิพากษาจำคุกจำเลยทั้งสองคนละ ๒ ปี และปรับ ๔๐,๐๐๐ บาท ดังนี้จำเลยแต่ละคนต้องชำระค่าปรับคนละ ๔๐,๐๐๐ บาท
- ▶ **กรณีจำเลยเป็นผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษปรับและได้รับโทษกักขังแล้วบางส่วน ต่อมา มี พ.ร.ฎ.อภัยโทษให้ผู้ต้องกักขังได้รับพระราชทานอภัยโทษ ต้องถือว่าโทษกักขังในส่วนที่เหลือเป็นอันสิ้นสุดลง จะไปบังคับคดีกับทรัพย์สินของจำเลยเพื่อนำมาชำระค่าปรับในส่วนที่เหลือไม่ได้**

ฎ. ๓๑๘๙/๒๕๖๔ (ประชุมใหญ่)

การกักขังเป็นโทษประการหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ และตามมาตรา ๒๙ มาตรา ๒๙/๑ และมาตรา ๓๐ แห่ง ป.อ. กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับต้องชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา หากมิได้มีการชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลานั้น ผู้ต้องโทษปรับจะถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นอาจถูกกักขังแทนค่าปรับ ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นลงโทษปรับ โดยหากไม่ชำระค่าปรับให้กักขังจำเลยมีกำหนด ๑ ปี แทนค่าปรับ

- ▶ ๓,๘๘๗,๐๒๕ บาท และจำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับจนต้องรับโทษกักขัง จึงเป็นกรณีที่โทษเดิมตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นซึ่งเป็นโทษปรับ ได้เปลี่ยนไปเป็นโทษกักขังจำเลยมีกำหนดระยะเวลา ๑ ปี แทน เพราะหากจำเลยถูกกักขังครบ ๑ ปี โทษตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นย่อมสิ้นสุดลง ไม่มีโทษปรับที่จะต้องถูกบังคับอีกต่อไป ต่อมาเมื่อมี พ.ร.ฎ.พระราชทานอภัยโทษ พ.ศ.๒๕๖๒ มาตรา ๕ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ วินิจฉัยว่า บทบัญญัติของกฎหมาย

ดังกล่าวเป็นการพระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษเด็ดขาดในกรณีที่ผู้นั้นยังไม่ได้รับโทษกักขังแทนโทษจำคุกหรือยังไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับให้ได้รับการปล่อยตัวไปโดยไม่ต้องรับโทษเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อนำมาขายทอดตลาดชำระเป็นค่าปรับด้วย การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยเพื่อบังคับค่าปรับในส่วนที่เหลือจึงมิได้รับพระราชทานอภัยโทษไปแต่อย่างใดนั้น หมายถึงเฉพาะนักโทษเด็ดขาดซึ่งยังไม่ได้รับโทษกักขังแทนโทษจำคุกหรือยังไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวไปโดยไม่ต้องรับโทษ แต่ไม่รวมถึงการยึดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อนำออกขายทอดตลาดชำระเป็นค่าปรับด้วย ตามมาตรา ๕ วรรคสอง แต่ในส่วนของจำเลยคดีนี้ เป็นนักโทษเด็ดขาดและเป็นผู้ต้องกักขังแล้วตามคำสั่งของศาลชั้นต้น จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๑) หากใช้วรรคสองไม่ถือได้ว่า โทษกักขังในส่วนที่เหลืออยู่ซึ่งจำเลยจะต้องรับเป็นอันสิ้นสุดลงอันเป็นไปตามผลของกฎหมาย โทษตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นจึงสิ้นสุดลง ไม่แตกต่างจากการที่จำเลยถูกกักขังครบ ๑ ปี จึงไม่มีโทษปรับที่จำเลยจะต้องถูกบังคับอีกต่อไป การที่ศาลชั้นต้นออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับโทษปรับ และยกคำร้องของจำเลยที่ขอให้เพิกถอนหมายบังคับคดี จึงเป็นการไม่ชอบ

▶ ๕. โทษริบทรัพย์สิน

▶ การริบทรัพย์สินแบ่งออกได้เป็น ๓ กรณี

▶ (๑) ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ ไม่ว่าจะเป็ของของผู้ใดก็ตาม (มาตรา ๓๒)

▶ (๒) ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด (มาตรา ๓๔)

▶ (๓) ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด (มาตรา ๓๓)

▶ (๑) ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอไม่ว่าจะเป็นของผู้ใด

▶ คือ ทรัพย์สินที่ ทำ หรือ มีไว้เป็นความผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ (มาตรา ๓๒) เช่น ยาเสพติด เงินตราปลอม แผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ปลอม แผ่นป้ายแสดงการเสียภาษีประจำปีและใบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์ที่มีผู้ทำปลอมขึ้น อาวุธปืนไม่มีทะเบียน

▶ ฎ. ๙๒๒๖/๒๕๕๗ อาวุธปืนของกลางเป็นอาวุธปืนไม่มีเครื่องหมายทะเบียน ผู้ใดมีไว้ซ่อนเป็นความผิด การที่ศาลล่างทั้งสองมีคำพิพากษาให้ริบ จึงชอบด้วย ป.อ. มาตรา ๓๒

▶ การมีอาวุธปืนมีทะเบียนของผู้อื่นไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ถือว่าอาวุธปืนดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด

▶ ฎ. ๘๔๗๔/๒๕๕๗ จำเลยกระทำความผิดฐานมีอาวุธปืนมีทะเบียนของผู้อื่นไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ความผิดจึงอยู่ที่การไม่ได้รับใบอนุญาต หากทำให้อาวุธปืนและซองกระสุนปืนที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนผิดกฎหมายไปไม่ อาวุธปืนดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดอันจะพึงต้องริบ และไม่ใช้ทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๒, ๓๓ ไม่อาจริบตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ได้ ชอบที่จะต้องส่งคืนแก่เจ้าของ

▶ **ฎ.๗๙๐๑/๒๕๖๐** สำหรับอาวุธปืนของกลางแม้เป็นอาวุธปืนที่มีทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย แต่การที่จำเลยใช้
อาวุธปืนดังกล่าวยิงขึ้นฟ้าเพื่อให้ผู้เสียหายที่ ๑ และที่ ๒ เกิดความกลัวหรือความตกใจและกระสุนปืนถูกบ้าน
ของผู้เสียหายที่ ๓ ได้รับความเสียหาย กรณียอมถือว่าอาวุธปืนของกลางเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความ
ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๘ อันพึงต้องรับตามมาตรา ๓๓(๑) มิใช่เป็นกรณีที่ศาล
อุทธรณ์ภาค ๑ รับอาวุธปืนของกลางเพราะจำเลยใช้ในการกระทำความผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง
หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้
เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๘ ทวิ วรรคหนึ่ง, ๗๒ ทวิ วรรคสอง

- ▶ (๒) ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด
- ▶ มาตรา ๓๔
- ▶ บรรดาทรัพย์สิน (๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ (๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด
- ▶ ทรัพย์สินตามมาตรา ๓๔ นี้จะริบได้จะต้องมีการได้ให้กันแล้ว
- ▶ หากการให้ทรัพย์สินไม่เป็นความผิดตามมาตราที่ระบุไว้ ก็จะริบทรัพย์สินที่ได้ให้นั้นไม่ได้

▶ **ฎ. ๑๒๖๒/๒๕๕๗** การที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ต้องเบิกความต่อศาลตามความสัจจริงในระหว่างเป็นพยานในคดีที่ผู้กระทำความผิดถูกฟ้องนั้น เป็นหน้าที่อย่างเดียวกับประชาชนทั่วไป หากใช่เป็นหน้าที่โดยตรงอันสืบเนื่องมาจากที่เป็นเจ้าพนักงานผู้จับกุมผู้กระทำความผิดไม่ หน้าที่ที่ต้องเบิกความตามความสัจจริงจึงไม่เป็นการกระทำการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะ แม้จำเลยทั้งสามจะ ให้และรับว่าจะให้เงินแก่เจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจูงใจให้เบิกความผิดไปจากความจริง ก็ไม่เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๔

▶ ส่วนของกลางนั้น เมื่อการกระทำของจำเลยทั้งสองไม่เป็นความผิด จึงต้องคืนของกลางแก่เจ้าของ

▶ (๓) ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

▶ มาตรา ๓๓

▶ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

▶ (๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

▶ (๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

▶ เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

▶ ฎ.๑๙๕๘/๒๕๑๘ จำเลยใช้อุบายหลอกลวงหญิงผู้เสียหายว่าจะให้เสื้อผ้า ๑ ตลับ ผู้เสียหายหลงเชื่อตามไปเอาจากจำเลยที่สวนหลังบ้าน แล้วจำเลยกระทำอนาจารผู้เสียหาย ดังนี้ จำเลยมีความผิดฐานหลอกลวงหญิงไปเพื่อการอนาจารกระทงหนึ่ง และฐานกระทำอนาจารอีกกระทงหนึ่ง เสื้อผ้าของกลางเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิด ต้องริบ

- ▶ **ฎ. ๓๓๕๕/๒๕๒๘** จำเลยขับรถยนต์ของกลางชนท้ายรถจักรยานที่ร้อยตำรวจตรี ส. ขับขี่โดยมีเจตนาทำร้าย เพราะโกรธเคืองที่จับจำเลยมาสถานีตำรวจและไม่ยอมปล่อยจำเลยตามคำขอร้องของจำเลย จนร้อยตำรวจตรี ส. ได้รับบาดเจ็บ จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๖ รถยนต์ของกลางจึงเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำผิด ศาลมีอำนาจริบเสียได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓
- ▶ **ฎ. ๖๘๖/๒๕๒๙** รถจักรยานยนต์ของกลางที่จำเลยที่ 1 กับพวกใช้แล่นไล่ตามและขับปาดหน้ารถจักรยานยนต์ผู้เสียหายให้หยุดเพื่อทำการปล้นทรัพย์สินผู้เสียหายถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำผิดฐานปล้นทรัพย์สินศาลมีอำนาจสั่งริบตามป.อ.มาตรา 33
- ▶ **ฎ. ๒๐๙๑/๒๕๓๐** จำเลยร่วมกับ ม.วางแผนฆ่าผู้เสียหายโดยใช้รถยนต์กระบะไปดักรอผู้เสียหายที่สถานีบริการน้ำมันและขับรดดังกล่าวตามรถผู้เสียหายไป แล้ว **ม. ใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายขณะรถยนต์กระบะกำลังแซงรถของผู้เสียหายขึ้นไป** ดังนั้นรถยนต์กระบะดังกล่าวจึงเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิด ศาลมีอำนาจสั่งริบได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓

▶ **ฎ.๗๑๑๐/๒๕๕๙** จำเลยใช้รถบรรทุกลากจูงและรถบรรทุกกึ่งพ่วงของกลางมีน้ำหนักบรรทุกรวมน้ำหนักรถเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ถึง ๑๐,๔๐๐ กิโลกรัม เพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ทางหลวงแผ่นดิน ทั้งยังมีผลกระทบต่อผู้ร่วมใช้เส้นทางสัญจรไปมาที่ต้องเสี่ยงต่ออันตรายอันเกิดจากสภาพแห่งท้องถนนที่ได้รับความเสียหาย ทำให้ยากต่อการควบคุมให้รถแล่นไปได้อย่างปลอดภัย ซึ่งอาจมีผลก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นได้ ดังนั้น รถบรรทุกลากจูงและรถบรรทุกกึ่งพ่วงของกลางซึ่งใช้ในการกระทำความผิดจึงเป็นทรัพย์สินที่สมควรต้องริบ

▶ **ฎ.๖๗๓๖/๒๕๕๘** รถยนต์ของกลางที่จำเลยใช้ขับในขณะที่เมาสุราและขับรถหลบหนีด้วยความเร็วสูงโดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่นถือเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดตามฟ้อง โดยตรงอันพึงริบตาม ป.อ. มาตรา ๓๓ (๑)

▶ **ฎ.๖๖๗๔/๒๕๓๘** ความผิดฐานแข่งรถในทางโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจรตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๓๔ นั้นนอกจากจะเป็นความผิดที่เกิดขึ้นเพราะละเว้นกระทำคือไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจรแล้ว ยังเป็นความผิดที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำคือการแข่งรถด้วย รถจักรยานยนต์ของกลางที่ใช้แข่งกันจึงเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ (๑)

▶ **ฎ.๓๖๐๘/๒๕๓๗** โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มิได้ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองฐานเสพและจำหน่ายเฮโรอีนโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ดังนี้ แม้เจ้าพนักงานจะจับจำเลยทั้งสองได้พร้อมกันยึดได้เฮโรอีนจำนวน ๑๑๕ หลอด ธนบัตรไทยชนิดต่าง ๆ จำนวน ๗๐,๕๑๐ บาท และสมุดฝากเงินธนาคาร ๒ แห่ง กับไซลิงค์พร้อมเข็มฉีดยา ๕ ชุด ซึ่งโจทก์อ้างว่าเป็นเงินที่จำเลยทั้งสองได้มาจากการจำหน่ายเฮโรอีน กับเป็นอุปกรณ์ในการเสพเฮโรอีนของจำเลยตามลำดับ แต่ไซลิงค์พร้อมเข็มฉีดยาและเงินดังกล่าวก็มีใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัตถุอื่นซึ่งจำเลยใช้ในการกระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษฯ แต่อย่างไรก็ดี ไม่อาจจับได้

▶ **ในกรณีทรัพย์สินเป็นยานพาหนะแต่มิได้ใช้เพื่อกระทำความผิดโดยตรง ก็ไม่อาจจับได้ตามมาตรา ๓๓ (๑)**

▶ **ฎ.๑๗๗๐/๒๕๓๐** จำเลยทั้งห้าใช้เรือไม้และเครื่องยนต์เป็นยานพาหนะไปลักกังนกอีแอ่นบนเกาะ เมื่อลักกังนกอีแอ่นได้แล้ว ขณะกลับมาลงเรือของกลางก็ถูกจับ ดังนี้ เรือไม้และเครื่องยนต์ของกลางดังกล่าวเป็นเพียงยานพาหนะที่จำเลยทั้งห้าใช้เดินทางไปมายังเกาะที่เกิดเหตุเพื่อลักทรัพย์เท่านั้น จึงไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดอันจะพึงริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (1).

- ▶ **ฎ.๒๕๔๖/๒๕๓๐** จำเลยทั้งสองเข้าไปลักทรัพย์ในบ้านผู้เสียหายแล้วเปิดประตูระเบียง หน้าบ้านผู้เสียหายวิ่งไปนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ซึ่งจอดอยู่หลบหนีไป การกระทำของจำเลยเป็นการลักทรัพย์สำเร็จแล้ววิ่งหลบหนีไปโดยใช้รถจักรยานยนต์ รถจักรยานยนต์ของกลางมิได้มีไว้เพื่อใช้หรือได้ใช้การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จึงมิใช่ทรัพย์อันพึงริบตาม ป.อ. มาตรา ๓๓ (๑)
- ▶ **ฎ.๔๕๗๖/๒๕๔๕** ขณะเกิดเหตุรถยนต์ของกลางจอดอยู่นอกรั้วบ้านที่จำเลยกับพวกเข้าไปลักทรัพย์โดยจำเลยกับพวกถูกจับขณะที่ยังไม่ได้ขนย้ายทรัพย์สินที่ลักมาขึ้นรถยนต์แต่อย่างไรจำเลยกับพวกเพียงนำรถยนต์มาจอดใกล้บริเวณเกิดเหตุเท่านั้น และจะใช้รถยนต์คันดังกล่าวในการขนย้ายทรัพย์ออกไปหลังจากที่ลักทรัพย์สำเร็จ เมื่อยังไม่มี การขนย้ายทรัพย์สินที่ลักมาขึ้นรถยนต์ จึงรับฟังไม่ได้ว่ามี การใช้รถยนต์เป็นเครื่องมือหรือส่วนหนึ่งในการลักทรัพย์โดยตรง รถยนต์ของกลางจึงมิใช่ทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดอันจะพึงริบได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ ต้องคืนให้แก่ผู้ร้อง
- ▶ **ฎ.๑๒๓๓/๒๕๓๓** การที่จำเลยได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ของกลางไปพยายามปล้นทรัพย์แต่ก็เป็นเพียงยานพาหนะไปมาและพาจำเลยกับพวกหลบหนีให้พ้นจากการจับกุมโดยสะดวกและรวดเร็วเท่านั้น รถจักรยานยนต์ของกลางจึงมิใช่ทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดอันจะพึงริบ

- ▶ ต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดโดยเจตนา (ฎ.๒๐๗๓/๒๕๙๒)
  - ▶ โทษเป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด จึงไม่อาจิบทรัพย์สินซึ่งผู้ตายได้ใช้ในการกระทำความผิดได้ (ฎ.๒๔๕๖/๒๕๓๐)
  - ▶ กรณีมีผู้ร่วมกระทำความผิดกับจำเลย แต่โจทก์ฟ้องจำเลยเท่านั้น แล้วศาลพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินที่ผู้ร่วมกระทำความผิดได้ใช้ในการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๓(๑) ได้
  - ▶ ฎ.๕๒/๒๕๑๖ บทบัญญัติในเรื่องริบทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นกรณีตาม ป.อ. มาตรา ๓๒ หรือ มาตรา ๓๓ นั้น มุ่งถึงตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ จะต่างก็แต่ว่าตามมาตรา ๓๒ ศาลจะต้องริบเสียทั้งสิ้น ส่วนมาตรา ๓๓ ให้อยู่ในดุลพินิจของศาล เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๓๓ วรรคท้ายเท่านั้น ที่จะสั่งริบไม่ได้
- ดังนั้น ในคดีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกมีปืนและสายไฟฟ้าติดตัวร่วมกันปล้นทรัพย์ โดยใช้สายไฟฟ้ารัดคอเจ้าทรัพย์ แม้ศาลจะวินิจฉัยว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดก็ดี แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าสายไฟฟ้าของกลางเป็นทรัพย์สินซึ่งใช้ในการกระทำความผิดแล้วก็ย่อมริบได้ เพราะอยู่ในดุลพินิจของศาล ตามมาตรา ๓๓

▶ **ฎ.๘๖๖๔/๒๕๕๙** การที่ศาลจะมีอำนาจสั่งริบทรัพย์ซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตาม ป.อ.มาตรา ๓๓ (๑) นั้น มีความมุ่งหมายถึงให้ริบตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้ใช้ในการกระทำความผิด นั้น ๆ โดยตรง กล่าวคือ ทรัพย์สินนั้นจะต้องเกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำความผิดด้วย ซึ่งต้องพิจารณา ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ ไป คดีนี้แม้โจทก์บรรยายฟ้องข้อ ๒ ว่า เจ้าพนักงานจับจำเลยได้พร้อม

รถจักรยานยนต์ที่จำเลยใช้เป็นเครื่องมืออุปกรณ์และยานพาหนะในการกระทำความผิด และจำเลยให้การรับ สารภาพก็ตาม แต่โจทก์ก็บรรยายฟ้องในข้อ ๑ ว่า ในการกระทำความผิดลักทรัพย์ จำเลยใช้รถจักรยานยนต์ เป็นยานพาหนะเพื่อสะดวกในการลักทรัพย์ การพาทรัพย์นั้นไป และเพื่อให้พ้นการจับกุม อันเป็นการกระทำ หลังจากลักทรัพย์สำเร็จแล้ว โดยจำเลยนำทรัพย์ของผู้เสียหายที่ลักมายังรถจักรยานยนต์เพื่อพา ออกไปจากที่ เกิดเหตุ ซึ่งตามปกติรถจักรยานยนต์ของกลางโดยสภาพก็มีไว้เพื่อบรรทุกคนหรือ สิ่งของจากที่หนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง ดังนี้ รถจักรยานยนต์ของกลางจึงไม่ใช่เครื่องมือหรือเกี่ยวข้องเป็นส่วน หนึ่งของการลักทรัพย์อันจะถือว่าเป็นทรัพย์ที่ใช้กระทำความผิดโดยตรง

- ▶ **ฎ. ๕๔๐/๒๕๖๔** มาตรา ๓๓๖ ทวิ เป็นเพียงบทบัญญัติถึงเหตุที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเท่านั้น มิใช่บัญญัติให้ถือว่ายานพาหนะนั้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด การที่จะริบรถยนต์กระบะของกลางจึงต้องเป็นกรณีที่จะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓(๑) แม้คดีนี้จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ แต่ข้อเท็จจริงตามฟ้องก็เป็นกรณีที่จำเลยทั้งสองร่วมกันลักทรัพย์ลวดทองแดงน้ำหนักประมาณ ๗๐ กิโลกรัมของผู้เสียหายแล้วนำไปบรรทุกซ่อนในรถกระบะของกลางพาลวดทองแดงนั้นไป พฤติการณ์ตามที่บรรยายในคำฟ้องฟังได้เพียงว่าจำเลยทั้งสองกับพวกลักทรัพย์ลวดทองแดงสำเร็จแล้ว จำเลยกับพวกจึงนำลวดทองแดงของผู้เสียหายที่ลักมาบรรทุกในรถกระบะของกลางพาลวดทองแดงนั้นไป ดังนี้ แม้จำเลยกับพวกจะบรรทุกลวดทองแดงในลักษณะซุกซ่อน รถกระบะของกลางก็ไม่ใช่เครื่องมือหรือเป็นส่วนหนึ่งในการลักทรัพย์ อันเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรงและไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดอันจะพึงริบตาม ป.อ. มาตรา ๓๓(๑)

▶ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หมายถึงมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดมิได้ใช้ทรัพย์สินนั้นในการกระทำความผิด หรืออาจยังไม่มีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้กระทำความผิดยังมีทันได้ใช้ทรัพย์สินนั้นในการกระทำความผิด

▶ **ฎ.๙๙๙/๒๕๖๑** การที่จำเลยที่ ๓ ไปรอรับเมทแอมเฟตามีนของกลางจากจำเลยที่ ๑ (จำเลยที่ ๓ สั่งซื้อเมทแอมเฟตามีนจาก จ. และ จ. ว่าจ้างจำเลยที่ ๑ ให้นำมามอบแก่จำเลยที่ ๓) ที่จุดนัดหมาย ถือเป็นกรกระทำที่ใกล้เคียงต่อความผิดสำเร็จเข้าขั้นลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่การกระทำไม่บรรลุผล จำเลยที่ ๓ จึงมีความผิดฐานพยายามมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับความผิดสำเร็จฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๗ และเงินที่จำเลยที่ ๓ เตรียมไว้สำหรับซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้นำมาส่งมอบให้ เงินดังกล่าวจึงเป็นทรัพย์สินซึ่งมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ศาลจึงมีอำนาจริบได้ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓ (๑)

- ▶ หากจำเลยเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั่นเอง จำเลยต้องให้การตั้งแต่แรกในคดีที่ตนตกเป็นจำเลยเพื่อขอคืนของกลาง จำเลยจะมายื่นคำร้องในภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาในคดีอาญาแล้วไม่ได้

- ▶ **ฎ. ๑๓๔๑๕/๒๕๕๗** ตามบทบัญญัติแห่ง ป.อ.มาตรา ๓๖ แม้จะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงห้ามจำเลยขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่าเป็นเรื่องให้สิทธิแก่บุคคลภายนอก ซึ่งมีไม่ใช่จำเลยในคดีนั้น เท่านั้นที่จะมีสิทธิขอคืนทรัพย์สินของกลางที่ศาลสั่งริบโดยอ้างว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและมีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด มิใช่ให้สิทธิแก่จำเลยในคดีที่จะใช้สิทธิเช่นนั้นด้วย เพราะหากจำเลยเป็นเจ้าของที่แท้จริงในทรัพย์สินของกลางและมีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด จำเลยก็ย่อมมีสิทธินำพยานเข้าสืบในชั้นพิจารณาคดีนั้น เพื่อแสดงว่าจำเลยเป็นเจ้าของทรัพย์สินของกลางแท้จริงและมีได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด ดังนั้น เมื่อผู้ร้องเป็นจำเลยในคดีที่ศาลมีคำสั่งริบรถใช้ในงานเกษตรของกลาง และคดีดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งคืนรถของกลางได้

▶ กระทำคามผิดฐานพาอาวุธปืนไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต ริบของพกอาวุธปืนได้ (ฎ.๘๖๐๒/๒๕๕๙)

▶ ทรัพย์สินที่ริบจะตกเป็นของแผ่นดินเมื่อคดีถึงที่สุด (มาตรา ๓๕) (ฎ.๓๘๒๙/๒๕๔๒) และเมื่อตกเป็นของแผ่นดินแล้ว เจ้าของทรัพย์สินไม่มีสิทธิที่จะโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ใดได้ (ฎ.๗๕๐๑/๒๕๔๙)

▶ การขอคืนทรัพย์ที่ศาลสั่งริบ (มาตรา ๓๖)

▶ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

- ▶ หากทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบเป็นทรัพย์สินตามมาตรา ๓๒ จะยื่นคำร้องขอคืนไม่ได้ เช่น ปิ่นเตือน ยาเสพติดฯ
- ▶ หนึ่งปีนับแต่วันมีคำพิพากษาถึงที่สุด หมายถึง หนึ่งปีนับแต่เมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว ไม่มีฝ่ายใดอุทธรณ์หรือฎีกา มิใช่หนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งริบของกลางแล้วไม่มีฝ่ายใดอุทธรณ์ (ฎ.๔๗๐/๒๕๔๓)
- ▶ ศาลจะต้องมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินเสียก่อน หากยังไม่มีคำพิพากษาให้ริบ ผู้ร้องจะยื่นคำร้องขอคืนของกลางก่อนไม่ได้ (ฎ.๕๐๔๕/๒๕๔๕)
- ▶ เจ้าของร่วมสามารถยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบได้
- ▶ **ฎ.๒๐๐/๒๕๓๗** ประมวลกฎหมายหมายอาญา มาตรา ๓๖ มิได้จำกัดสิทธิผู้เป็นเจ้าของร่วมมิให้ร้องขอคืนทรัพย์สินที่ตนเป็นเจ้าของร่วมที่ศาลสั่งริบ เจ้าของร่วมที่มีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดจึงมีสิทธิร้องขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบในส่วนของตนได้ทั้งหนึ่ง
- ▶ เจ้าของแท้จริงตามมาตรา ๓๖ ต้องมิใช่จำเลยในคดี (ฎ.๓๖๘๕/๒๕๔๑)

▶ **ฎ. ๖๐๕๖/๒๕๕๙** ผู้ที่จะมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบนั้น ต้องเป็นเจ้าของแท้จริงในทรัพย์สินนั้น เมื่อขณะยื่นคำร้อง **ผู้ร้องเป็นเพียงผู้เช่าซื้อ** ระยะเวลาของกลางที่ศาลสั่งริบจากบริษัท พ. จำกัด ยังชำระค่าเช่าซื้อไม่ครบถ้วนและยังไม่ได้โอนทะเบียนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในระยะเวลาของกลาง ดังนี้ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อจึงยังไม่ใช่เป็น**เจ้าของแท้จริง**ในระยะเวลาของกลาง ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งคืนระยะเวลาของกลางให้

ผู้ร้องได้ แม้ต่อมาภายหลังยื่นคำร้อง ผู้ร้องได้ชำระค่าเช่าซื้อให้แก่บริษัท พ. จำกัด ครบถ้วนแล้ว ก็ไม่ทำให้ผู้ ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้คืนระยะเวลาของกลางได้

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวข้างต้นจึงได้หลักว่าการพิจารณาความเป็นเจ้าของให้พิจารณาในขณะยื่นคำร้อง (ต่างจากฎีกาก่อนหน้านั้นซึ่งวินิจฉัยว่าให้พิจารณาขณะกระทำความผิด) ซึ่งต่อมามีคำพิพากษาฎีกาประชุมใหญ่ ตัดสินในหลักการนี้

ฎ. ๗๖๓๐/๒๕๖๒ (ป) ผู้เช่าซื้อทรัพย์สินที่ชำระค่าเช่าซื้อครบถ้วนก่อนวันยื่นคำร้องขอคืนของกลางเป็น เจ้าของแท้จริง มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนของกลางโดยมีต้องพิจารณาว่าเป็นเจ้าของแท้จริงในขณะจำเลยกระทำ ความผิดตาม ป.อ.มาตรา ๓๖

▶ **ฎ. ๘๐๔/๒๕๖๕** ผู้ร้องกล่าวในคำร้องว่า ผู้ร้องในฐานะผู้จัดการมรดกเป็นเจ้าของผู้ทรงสิทธิในไม้สักของกลางอันเป็นทรัพย์มรดกของผู้ตายและผู้ร้องมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการที่จำเลยตัดต้นสักของกลางเมื่อพิจารณาคำร้องทั้งหมดแล้ว เป็นเรื่อง que ผู้ร้องมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานไม่มีอำนาจยึดไว้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 85 โดยผู้ร้องได้กล่าวอ้างอย่างชัดเจนว่า ได้มีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง คือ พ.ร.บ.ป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2562 มาตรา 4 ยกเลิกความผิดที่จำเลยได้กระทำ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดต่อไปและจำเลยไม่ต้องรับโทษทางอาญา ตามมาตรา 2 วรรคสอง และมาตรา 3 วรรคหนึ่ง แห่ง ป.อ. สิทธิดำเนินคดีอาญาของโจทก์ในความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 คดีนี้ย่อมระงับ ตามมาตรา 39 (5) แห่ง ป.วิ.อ. จึงไม่มีความจำเป็นที่จะยึดไม้สักของกลางไว้เพื่อพิสูจน์ความผิดและลงโทษจำเลยอีกต่อไป

- ▶ กรณีตามคำร้องหาใช่เป็นการร้องขอคืนของกลางตาม ป.อ. มาตรา 36 ซึ่งผู้ร้องต้องรอให้ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินก่อน จึงจะร้องขอให้มีคำสั่งในเรื่องขอคืนของกลางได้ไม่ขอหาความผิดที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาจำเลยฐานทำไม้ หรือทำอันตรายใด ๆ แก่ไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต ฐานมีไม้สักแปรรูปไว้ในครอบครองภายในเขตควบคุมการแปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต และฐานมีไม้หวงห้าม (ไม้สัก) ไว้ในครอบครองโดยฝ่าฝืนกฎหมาย อันเป็นความผิดอาญาตาม พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 นั้น ไม้สักของกลางย่อมเป็นหลักฐานสำคัญแห่งองค์ความผิดที่จะทำให้ทราบข้อเท็จจริงตลอดจนพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดของจำเลยว่าได้กระทำความผิดฐานทำไม้และมีไม้สักแปรรูปและไม่แปรรูปไว้ในความครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่จำเป็นแก่คดีโดยตรง ประกอบกับศาลก็ยังมิได้มีการพิจารณาสืบพยานเกี่ยวกับพยานหลักฐานดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น เจ้าพนักงานจึงมีอำนาจยึดไม้สักของกลางเอาไว้ประกอบคดีจนกว่าคดีจะถึงที่สุดได้ตามนัย ป.วิ.อ. มาตรา 131 ประกอบมาตรา 85 จึงยังไม่มีเหตุสมควรคืนไม้สักของกลางแก่ผู้ร้อง

วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอกการลงโทษ

▶ วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ

- ▶ การเพิ่มมาตราส่วนโทษ หมายถึง การเพิ่ม ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่น กรณีตามมาตรา ๑๔๐ วรรคสาม (ต่อผู้ขัดขวางเจ้าพนักงานโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนกึ่งหนึ่ง) มาตรา ๑๔๐ วรรคสาม (หลบหนีระหว่างถูกคุมขังโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนกึ่งหนึ่ง) มาตรา ๑๔๑ วรรคสาม (กระทำให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นจากการคุมขัง โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในวรรคสองกึ่งหนึ่ง) มาตรา ๒๘๕ (กระทำชำเราแก่บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาฯ ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ หนึ่งในสาม) มาตรา ๓๓๖ ทวิ (ลักทรัพย์หรือฉ้อราษฎร์โดยแต่งเครื่องแบบทหารหรือตำรวจหรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด หรือโดยใช้ยานพาหนะ ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง) มาตรา ๓๔๐ ตริ (ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์โดยแต่งเครื่องแบบฯ หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิดหรือโดยใช้ยานพาหนะ ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กึ่งหนึ่ง)

▶ การลดมาตราส่วนโทษ หมายถึง การลดระวางโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่น มาตรา ๗๕ (ผู้กระทำอายุกว่าสิบห้าแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี ถ้าศาลเห็นสมควรลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง) มาตรา ๗๖ (ผู้กระทำอายุตั้งสิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี หากศาลเห็นสมควรลดมาตราส่วนโทษก็สามารถใช้ดุลพินิจลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้)

▶ ข้อจำกัดในการเพิ่มโทษ

- ▶ มาตรา ๕๑ ในการเพิ่มโทษ มิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเกินห้าสิบปี
- ▶ แม้เพิ่มโทษและจะจำคุกเกินห้าสิบปี แต่เมื่อลดโทษแล้วเป็นจำคุกไม่เกินห้าสิบปี ย่อมกระทำได้ (เทียบเคียง ฎ ๔๐๓/๒๔๙๗) เช่น ศาลลงโทษจำคุก ๓๕ ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง เป็นจำคุก ๕๒ ปี ๖ เดือน ลดโทษกึ่งหนึ่งเป็นจำคุก ๒๖ ปี ๓ เดือน ถือว่าไม่ขัดต่อ ป.อ.มาตรา ๕๑
- ▶ สำหรับโทษปรับไม่มีข้อจำกัด จึงเพิ่มได้โดยไม่มีเพดานสูงสุด

▶ การลดโทษประหารชีวิต

▶ มาตรา ๕๒ ในการลดโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ลดดังต่อไปนี้

▶ (๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

▶ (๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี

▶ (ก) การลงโทษ “สองในสาม” ของโทษประหารชีวิต เช่น พยายามฆ่าบุพการี ซึ่งจะต้องลงโทษสองในสามของการประหารชีวิต นั้นหมายถึงเป็นการลดโทษหนึ่งในสามนั่นเอง จึงต้องลงโทษจำคุกตลอดชีวิต (ฎ.๔๙๒๐/๒๕๓๑)

▶ (ข) การลงโทษ “หนึ่งในสาม” ของโทษประหารชีวิต เช่น ใช้ให้ไปฆ่าบุพการี หรือใช้ให้ไปฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือใช้ให้ไปฆ่าผู้อื่น โดยความผิดที่ใช้ยังมีได้กระทำความผิด ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้ กรณีนี้เมื่อได้หลักว่าการลงโทษสองในสามของประหารชีวิต คือ จำคุกตลอดชีวิต เมื่อจะต้องลดโทษจำคุกตลอดชีวิตต้องไปดูมาตรา ๕๓ ซึ่งกำหนดว่าในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิตให้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุก ๕๐ ปีก่อน ดังนั้นสองในสามของประหารชีวิตเท่ากับ ๕๐ ปี หนึ่งในสามซึ่งเท่ากับกึ่งหนึ่งของสองในสามจึงเท่ากับ ๒๕ ปี

▶ การลดโทษจำคุกตลอดชีวิต

▶ มาตรา ๕๓ ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี

▶ (ก) ลดโทษจำคุกตลอดชีวิต "กึ่งหนึ่ง" จึงเหลือโทษจำคุก ๒๕ ปี (ฎ.๘๖๙๔/๒๕๔๔)

▶ (ข) ลดโทษจำคุกตลอดชีวิต "หนึ่งในสาม" เหลือโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน

▶ ฎ.๗๖๓/๒๕๔๑ ความผิดซึ่งมีระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต เมื่อเป็นพยายามกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วน เท่ากับลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสาม กรณีโทษจำคุกตลอดชีวิต จะต้องเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี ตาม ป.อ.มาตรา ๕๓ เมื่อคำนวณแล้วเหลือโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน

▶ ฎ.๕๘๙๕/๒๕๖๒ จำเลยมีความผิดตาม ป.อ. ๒๘๙ (๗) ประกอบมาตรา ๘๐ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๒๘๙ (๗) ให้ระวางโทษประหารชีวิตสถานเดียว และมาตรา ๘๐ ให้ลงโทษจำเลยสองในสามส่วนของโทษตามมาตรา ๒๘๙ (๗) คือระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตตาม ป.อ. มาตรา ๕๒ (๑) เมื่อเห็นสมควรลดมาตราส่วนโทษให้จำเลยหนึ่งในสาม ตาม ป.อ.มาตรา ๗๖ (จำเลยมีอายุ ๑๙ ปีเศษ) ต้องเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก ๕๐ ปี เสียก่อนตาม ป.อ. มาตรา ๕๓ ที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๙ (๗) ประกอบมาตรา ๘๐ โดยให้จำคุกจำเลย ๓๓ ปี ๔ เดือน จึงถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย

- ▶ การรอกการลงอาญา (มาตรา ๕๖)
- ▶ (๑) มีการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก (ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม)
- ▶ (๒) คดีนั้น (คดีที่ศาลจะรอกการลงอาญา) ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี
- ▶ (๓) ถ้าปรากฏว่า
  - ▶ (๓.๑) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน
  - ▶ (๓.๒) เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษจำคุก “ไม่เกินหกเดือน” หรือ
  - ▶ (๓.๓) เคยได้รับโทษจำคุกเกินหกเดือนมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือ
  - ▶ (๓.๔) เคยรับโทษจำคุกเกินหกเดือนมาก่อน ในความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา แต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังนี้ต้องเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือเป็นความผิดลหุโทษเท่านั้น

▶ โทษปรับสามารถขอการลงอาญาได้ เนื่องจากตัวบทที่แก้ไขใหม่ใช้คำว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก หรือปรับ” ดังนั้นคำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๗๖/๒๕๕๑ ที่ตัดสินว่าข้อหาซึ่งจำเลยกระทำความผิดมิได้กำหนดโทษจำคุก มีแต่เพียงโทษปรับไม่สามารถขอการกำหนดโทษตามมาตรา ๕๖ จึงไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป

- ▶ ผู้ที่ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หมายถึง ไม่เคยได้รับโทษจำคุกจริง ๆ เช่น ศาลในคดีก่อนตัดสินให้ลงโทษจำคุก แต่ขอการลงโทษไว้
- ▶ กรณีได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศ ไม่เข้าข้อห้ามตามมาตรา ๕๖ เพราะโทษจำคุกตามมาตรา ๕๖ หมายถึงโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลไทยเท่านั้น และเป็นเพราะความผิดตามกฎหมายของต่างประเทศอาจไม่เป็นความผิดตามกฎหมายไทย
- ▶ ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าโทษจำคุกที่ได้รับมาก่อนจะเกิดจากการกระทำความผิดเมื่อใด (ฎ.๙๗๐/๒๕๐๗)
- ▶ โทษจำคุกที่ได้รับมาก่อนต้องเป็นโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด(ฎ.๖๙๐๐/๒๕๔๔)

- ▶ ฎ. ๑๖๙๓/๒๕๖๕ จำเลยเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ๓ ปี ๙ เดือน ฐานมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เสพยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ มีเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต จำเลยพ้นโทษแล้ว

กลับมากระทำความผิดในคดีนี้อีก ภายในเวลา ๕ ปี นับแต่วันพ้นโทษ กรณีจึงไม่อยู่ในเงื่อนไขตาม ป.อ. ๕๖ ที่ศาลจะรอกาลลงโทษให้ได้

- ▶ การกระทำความผิดในระหว่างรอการลงโทษ (มาตรา ๕๘)
- ▶ (๑) ได้กระทำความผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลรอการลงโทษ (ไม่เกินห้าปี)
- ▶ (๒) ความผิดที่ได้กระทำขึ้นอีกนั้น มิใช่ความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- ▶ (๓) ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำขึ้นอีกนั้น

- ▶ หากศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่เปลี่ยนเป็นโทษกักขัง (ตามมาตรา ๒๓) เท่ากับศาลพิพากษาให้ลงโทษกักขัง มิได้พิพากษาให้ลงโทษจำคุก

- ▶ ฎ.๒๗๔๒/๒๕๔๔ ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย บวกลงโทษจำคุกที่รอการลงโทษในคดีก่อนเข้ากับโทษจำคุกในคดีนี้แล้วเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขัง จึงเท่ากับความผิดในคดีนี้ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้ลงโทษกักขังจำเลย มิได้พิพากษาให้ลงโทษจำคุก กรณีจึงไม่อาจนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษในคดีก่อนบวกร่วมเข้ากับโทษในคดีนี้ได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๘

▶ หากการกระทำผิดในคดีหลังเกิดขึ้น “ก่อน” ที่ศาลรอกการลงโทษในคดีแรก ศาลที่พิพากษาคดีหลังจะบวกโทษที่ศาลรอกการลงโทษในคดีแรกไม่ได้

▶ **ฎ.๔๙๓๐/๒๕๕๙** โทษที่รอไว้ในคดีก่อนจะนำมาบวกกับโทษในคดีหลังนั้น **ความผิดในคดีหลังจะต้องกระทำภายในระยะเวลาการลงโทษตามที่คดีก่อนกำหนดไว้** คดีก่อนพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗ ให้จำคุกจำเลยที่ ๑ มีกำหนด ๖ เดือน และปรับ ๒,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ ๒ ปี แต่คดีนี้จำเลยที่ ๑ กระทำผิดเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ การกระทำผิดของจำเลยที่ ๑ ในคดีหลังจึงมิได้กระทำภายในเวลาที่ศาลรอกการลงโทษในคดีก่อน จะนำโทษในคดีก่อนมาบวกกับโทษในคดีนี้ไม่ได้

▶ ศาลชั้นต้นที่พิพากษาในคดีหลังจะนำโทษที่รอไว้ในคดีแรกมารวมได้ก็ต่อเมื่อคดีแรกที่ศาลรอกการลงโทษไว้ถึงที่สุดแล้ว

▶ ฎ.๒๐๒๓/๒๕๔๑ เมื่อขณะศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนี้ คดีที่ศาลรอกการลงโทษจำเลยไว้ก่อนคดีนี้ยังไม่ถึงที่สุด โดยอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ศาลชั้นต้นจึงยังไม่อาจนำโทษที่รอไว้ในคดีดังกล่าวมาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๘ วรรคแรก

- ▶ โทษปรับที่ศาลรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษไว้ในคดีก่อน จะนำมาบวกเข้ากับโทษปรับในคดีหลังได้หรือไม่ให้พิจารณาว่าศาลที่พิพากษาในคดีหลังจะต้องพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดในคดีหลังเสียก่อน

▶ ตัวอย่าง

- ▶ คดีแรกมีโทษปรับสถานเดียว โดยศาลรอลงอาญา ส่วนคดีหลังมีโทษปรับสถานเดียวเช่นเดียวกัน แต่ศาลไม่รอลงอาญาโทษปรับในคดีหลัง เช่นนี้ ศาลในคดีหลังจะบวกโทษไม่ได้เพราะไม่ตรงตามหลักเกณฑ์มาตรา ๕๘ ที่กำหนดว่าศาลในคดีหลังต้องพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจึงจะบวกโทษได้